



DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA  
ДЕПУТАТ ПАРЛАМЕНТА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

MD-2073, Кишинэу, пр. Штефана чел Маре, 105

12 08 2010

FPC Nr. 231

*Curtea Constituțională  
a Republicii Moldova*

**SESIZARE**

privind controlul constituționalității unor dispoziții din Legea nr. 1260-XV din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură și din Codul de Procedură Civilă, în redacția Legii nr. 102 din 28 mai 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

*Onorată Curte,*

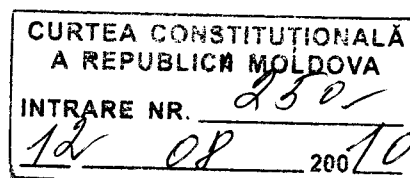
La 28 mai 2010, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 102 pentru modificarea și completarea unor acte legislative<sup>1</sup> (În continuare - Legea nr. 102 din 28 mai 2010) prin care au fost introduse mai multe modificări în Legea nr. 1260-XV din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură<sup>2</sup> (în continuare Legea nr. 1260-XV din 19 iulie 2002) și în Codul de Procedură Civilă<sup>3</sup> prin care se urmărește instituirea monopolului avocaților la prestarea serviciilor juridice calificate și de reprezentare în instanțele de judecată și prin care a fost exclus dreptul persoanei de a fi reprezentat în instanța de judecată în mod gratuit sau de a fi reprezentat de alte persoane decât avocații.

În acest scop au fost introduse următoarele amendamente:

<sup>1</sup> Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 135-137, art. 476

<sup>2</sup> Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 126-127, art. 1001

<sup>3</sup> Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 111-115, art. 451



a) Articolul 7 din Legea nr. 1260-XV din 19 iulie 2002 a fost completat cu alineatul (1<sup>1</sup>) cu următorul conținut „Acordarea asistenței juridice calificate prevăzute de alin. (1) lit. c) și e) de către o persoană fizică sau juridică care nu are calitatea de avocat se pedepsește, dacă legea nu prevede altfel.”;

b) Codul de procedură civilă a fost modificat și completat după cum urmează: 1) la articolul 8 alineatul (1) textul „ în cazurile prevăzute de prezentul cod, sau de un alt reprezentant” se înlocuiește cu textul „sau de un alt reprezentant, în cazurile prevăzute de prezentul cod”; 2) în articolul 75: la alineatul (1) cuvintele „reprezentanți” și „reprezentant” se înlocuiesc în ambele cazuri cu cuvântul „avocat”; la alineatul (2) cuvintele „reprezentanții lor” se înlocuiesc cu textul „alți angajați împuterniciți ai persoanei juridice sau de către avocați”; 3) articolele 76 și 78 se abrogă; 4) la articolul 79 alineatul (5), cuvântul „terț” se înlocuiește cu cuvântul „avocat”; 5) la articolul 80: la alineatul (1) după cuvântul „reprezentantului” se introduc cuvintele „persoanei juridice”; alineatele (2) și (5) se abrogă; la alineatul (7) textul „ordin scris, eliberat de Baroul de avocați, sau prin alt act prevăzut de lege” se înlocuiește cu textul „mandat, eliberat de reprezentat și certificat de avocat”; alineatul (8) se abrogă; 6) la articolul 81: textul „eliberată de reprezentat” se înlocuiește cu textul „eliberată reprezentantului persoanei juridice sau în mandatul eliberat avocatului”; 7) articolul 96 se completează cu alineatul (1<sup>1</sup>) cu următorul cuprins: „(1<sup>1</sup>) Cheltuielile menționate la alin.(1) se compensează părții care a avut câștig de cauză dacă aceasta a fost reprezentată în judecată de un avocat.”; 8) la articolul 97 alineatul (4) cuvântul „reprezentantului” se înlocuiește cu cuvântul „avocatului”; 9) la articolul 206 alineatul (5) textul „avocatului (reprezentantului) sau a celui care a acordă asistență părți,” se înlocuiește cu cuvântul „reprezentantului”.

Considerăm că aceste amendamente contravin art. 1 alin. (3), art. 15, art. 16, art. 22, art. 26, art. 43, art. 46 și art. 54 din Constituție din următoarele considerente:

### **I. Se urmărește protecția unui interes corporativ prin instituirea unui monopol al avocaților în domeniul prestării serviciilor juridice calificate și în domeniul reprezentării în instanțele de judecată**

Prin eliminarea dreptului altor persoane decît avocații de a presta servicii de reprezentare în instanțele de judecată și includerea unei prevederi privind posibilitatea sancționării cazurilor de acordare a asistenței juridice calificate de către o persoană care nu are calitatea de avocat, legiuitorul a urmărit scopul de a exclude concurența pentru avocați din partea persoanelor care dispun de calificare juridică. De fapt nu este prima încercare de acest gen. Curtea Constituțională deja a examinat și a declarat neconstituțională o asemenea practică. Astfel, prin Hotărîrea nr. 8 din 15.02.2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 395-XIV din 13 mai

1999 „Cu privire la avocatură”<sup>4</sup>, Curtea Constituțională a menționat că instituirea monopolului asupra prestării serviciilor juridice și excluderea dreptului altor juriști profesioniști, care dispun de calificare juridică, „...restrâng dreptul cetățeanului, conferit prin art. 26 alin. (2) din Constituție, de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale...”.

După modul în care sunt formulate se creează impresia că prin modificările operate se urmărește mai mult scopul de a sancționa și de a exclude prestarea serviciilor juridice mai calificate decât cele prestate de avocați. Și aceasta datorită faptului că din interpretarea textuală a noilor reglementări ar rezulta că alte persoane decât avocații pot presta servicii juridice, cu condiția ca aceste servicii să nu fie calificate. Și urmează a fi pedepsite doar cazurile în care serviciile juridice prestate de alte persoane decât avocații sînt calitative. Astfel, în premieră mondială se instituie o sancțiune pentru calificare. De reținut și faptul, că este prevăzută sancțiune pentru o activitate care în prealabil nu a fost declarată ilegală printr-un text de lege și nu este nici măcar contrară unei norme, cel puțin morale. Astfel la momentul actual nu există nici o normă care ar stipula expres sau ar putea fi interpretată în sensul că au dreptul să presteze servicii de asistență juridică doar avocații. Nu se instituie o asemenea normă nici prin legea recent adoptată. Există doar o prevedere prin care se stipulează că avocații acordă consultații juridice. Însă, conform regulilor de interpretare cunoscute la momentul actual de știința juridică, această dispoziție nu poate fi interpretată, în sensul că alte persoane nu au dreptul de a desfășura această activitate. Instituirea unei asemenea practici ar putea atrage consecințe imprevizibile deoarece există multe acte normative în care se prevede desfășurarea unor activități sau încheierea unor contracte de către anumite entități fără, însă, ca cineva să pretindă că alte persoane nu pot desfășura aceste activități sau încheia asemenea contracte. Cu titlu de exemplu, menționăm că în punctul 9 subpunctul 7 al Regulamentului Ministerului Justiției este prevăzut că ministerul justiției este abilitat „să presteze servicii juridico-informaționale contra plată persoanelor juridice și fizice”. Dacă ar fi respectată logica legiuitorului, din acest caz ar rezulta că nici o altă persoană fizică și juridică nu poate presta servicii juridico-informaționale, fapt care este evident absurd. Cum este absurdă și presupunerea, că dacă avocații sînt abilitați cu dreptul de a presta servicii juridice, alte persoane fizice sau juridice nu pot presta

---

<sup>4</sup> Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr. 24-26, art. 11

asemenea servicii. Pentru aceasta este necesar să se stipuleze expres fie că dreptul de a presta servicii juridice aparține exclusiv avocaților (asemenea dispoziții lipsesc), fie că prestarea serviciilor juridice de către alte persoane decât avocații este interzisă (nici o asemenea dispoziție nu poate fi găsită în vreun text de lege).

## **II. Limitează dreptul cetățenilor de a alege liber reprezentantul sau de a fi reprezentat în mod gratuit**

Curtea Constituțională a abordat de mai multe ori, inclusiv prin prisma Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare - CEDO) și a altor instrumente internaționale, problema conținutului prevederilor constituționale privind accesul la justiție și dreptul la apărare și a menționat în mod constant că acestea includ dreptul persoanei de a alege liber reprezentantul său în instanța de judecată sau de a exercita drepturile sale personal, fără a apela la serviciile avocaților sau altor reprezentanți. Astfel prin hotărârea menționată *supra* Curtea Constituțională a menționat expres că prevederile legale prin care se stabilește că doar avocații sînt admiși la „... *asistența și reprezentarea juridică în fața organelor de jurisdicție și de urmărire penală...*” încalcă dreptul cetățeanului, conferit prin articolul 26 alin. (2) din Constituție, de a reacționa independent, prin mijloace legitime, la încălcările drepturilor și libertăților sale. De menționat că această poziție a Curții Constituționale este constantă și a fost menționată în mod expres de mai multe ori, inclusiv în Hotărârea nr. 16 din 19 iulie 2005 privind controlul constituționalității unor dispoziții ale art. 421, art. 433 alin. (1), art. 452 alin. (1) și art. 455 alin. (3) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova<sup>5</sup> prin care au fost declarate neconstituționale prevederile menționate, prin care se condiționa depunerea recursului în anulare la Curtea Supremă de Justiție doar prin intermediul avocatului, din cauza faptului că erau contrare articolelor 15, 20, 26 și 54 din Constituție. În această hotărâre, Curtea Constituțională a menționat în mod special că impunerea obligației de a apela la serviciile unui avocat echivalează cu îngrădirea accesului la justiție mai ales pentru persoanele care nu dispun de suficiente mijloace financiare. Astfel, persoanele care nu dispun de mijloace financiare și nu au posibilitatea de a fi prezente în instanțele de judecată (inclusiv imposibilitate absolută datorată stării sănătății) sînt lipsite

---

<sup>5</sup> Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 101-103, art. 12

definitiv de posibilitatea de a-și apăra drepturile pe cale judecătorească deoarece normele contestate nu permit de a fi reprezentați nici de către cele mai apropiate rude, care evident că ar asigura reprezentarea cu titlu gratuit. Nici la etapa pregătirii proiectului, nici în cadrul dezbaterilor în Parlament nu s-a făcut referință la nici un interes general care ar justifica excluderea reprezentării în instanțele de judecată de către alte persoane decât avocații, chiar și în cazul reprezentării cu titlu gratuit. Prin aceasta cetățenii sînt obligați să apeleze la servicii plătite în situații în care în lipsa acestor amendamente ar fi putut apela la persoane care ar fi fost dispuse să asigure reprezentarea cu titlu gratuit.

Un alt aspect de care nu au ținut cont autorii proiectului ține de faptul că la alegerea reprezentanților sînt importante nu doar criteriile strict profesionale și, de regulă, persoana va prefera în calitate de reprezentant o persoană fără o pregătire profesională specială, dar în care are încredere, unui profesionist desăvîrșit, dar în care nu poate avea încredere deplină că va putea exercita mandatul, ținînt cont de toate interesele sale, care nu totdeauna au doar caracter patrimonial.

Și ultimul, dar nu cel mai puțin important aspect. Prin modificările operate persoanele care nu pot în mod obiectiv participa personal la examinarea cauzelor în instanțele de judecată au fost private de dreptul de a exercita un control asupra modului în care avocatul î-i reprezintă interesele în instanța de judecată. Aceste modificări restrîng accesul liber la justiție al persoanei și contravin art. 15, 20, 26 și art. 54 din Constituția Republicii Moldova, art. 6 din CEDO.

### **III. Încalcă dreptul la muncă a persoanelor care în prezent desfășoară, în mod legal activitatea de prestare a serviciilor juridice și de reprezentare în instanțele de judecată**

La momentul intrării în vigoare a dispozițiilor contestate toate persoanele care prestează, în strictă conformitate cu legea, servicii juridice și de reprezentare în instanțele de judecată vor fi în imposibilitate de a desfășura munca pentru care au calificarea necesară obținută în urma mai multor ani de studii, inclusiv în baza de contract. Legiutorul nu a prevăzut nici un mecanism prin care s-ar asigura dreptul acestor persoane de a continua munca pentru care au pregătirea profesională necesară, încălcîndu-se astfel prevederile articolului 43 din Constituție.

#### **IV. Încalcă dreptul la proprietate garantat de articolul 46 din Constituție și de articolul 1 al Protocolului I la CEDO**

La momentul adoptării actelor contestate, în Republica Moldova activitatea de prestarea a serviciilor de consultanță juridică și de reprezentare în instanțele de judecată era o activitate legală. Această activitate legală constituie pentru persoanele fizice și juridice, care o desfășoară, o sursă de obținere a venitului, deci constituie pentru acestea un bun deținut în mod legal. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare – Curtea) a examinat mai multe cauze prin care se contestă adoptarea de către state a unor legi prin care se interzicea desfășurarea unor activități pe care anterior persoanele aveau dreptul să le desfășoare conform legislației naționale. În mod constant, Curtea Europeană a statuat, că adoptarea unor legi prin care persoana este privată de dreptul de a desfășura activități pe care anterior era abilitată, în mod legal, să le desfășoare constituie o ingerință în dreptul de a se bucura de bunurile sale, drept garantat de articolul 1 din Protocolul 1 la CEDO (*Bimer c. Moldova*, hotărâre din 10 iulie 2007, § 49, *Tre Traktörer Aktiebolag c. Suediei*, hotărâre din 7 iulie 1989, Seria A nr. 159, § 55 și *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. c. Poloniei*, nr. 51728/99, § 48, hotărâre din 28 iulie 2005). În aceste hotărâri se menționează că vor fi conforme CEDO numai legile care au fost adoptate cu respectarea următoarelor condiții: dacă restricția „corespunde unei necesități sociale imperioase”, este „proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate în lege pentru a o justifica, au fost „pertinente și suficiente”. Considerăm că normele contestate, în special în partea care se referă la interdicția de a fi reprezentați în instanță chiar și cu titlu gratuit de către cele mai apropiate rude, nu respectă aceste condiții și deci persoanele fizice și juridice care prestează servicii de consultanță juridică și de reprezentare în instanțele de judecată au fost deposedate de un bun. Mai mult decât atât această deposedare s-a făcut fără o prealabilă și dreaptă despăgubire. Acest fapt contravine articolului 46 din Constituție și articolului 1 din Protocolul I al Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

## V. Sînt discriminatorii

La adoptarea Legii cu privire la avocatură nr. 395-XIV din 13 mai 1999 și a Legii nr. 1260-XV din 19 iulie 2002, pentru persoanele care desfășurau activități de prestare a serviciilor juridice și de reprezentare în instanțele de judecată, dar care nu erau membrii ai Uniunii Avocaților, a fost instituit un mecanism simplificat de obținere a licenței de avocat. Prin aceasta s-a permis acestor categorii de persoane să continue activitatea în conformitate cu noile condiții stabilite de legislație, fără a fi obligați să respecte întreaga procedură pentru obținerea licenței. Normele contestate nu conțin nici o prevedere privind soarta persoanelor care pe parcursul mai multor ani au desfășurat o activitate conformă cu legislația. Deci, de la data intrării în vigoare a normelor contestate, persoanele în privința cărora nu a fost inițiată măcar vreo procedură, prin care să se constate că nu au pregătirea necesară pentru a acorda servicii calitative de consiliere juridică și de reprezentare în instanța de judecată, vor fi private de acest drept fără ca în textul de lege să fie stipulate măcar cît de mici derogări de la regula generală pentru obținerea licenței de avocat. Persoanele care vor dori să continue activitatea vor fi obligate să respecte întreaga procedura pentru obținerea licenței, inclusiv stagiul de pregătire profesională, care a fost majorat pînă la 18 luni. Deci, prin legea contestată, persoanelor nu numai că nu li se stabilesc anumite facilități pentru obținerea licenței de avocat, cum s-a procedat în cazul adoptării legilor anterioare, dar chiar sînt obligate să respecte condiții mai dure impuse de noua lege. Acest tratament este în mod evident discriminatoriu, fapt ce contravine articolului 16 din Constituție.

Reișind din cele menționate și în conformitate cu articolele 1 alin. (3), 15, 16, 22, 26, 43, 46 54, 134 și 135 din Constituție, art. 4 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 4, 38 și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale,

**SOLICITĂM:**

Exercitarea cotelului constituționalității și să fie declarate neconstituționale textul „după alineatul (1) se introduce alineatul (1<sup>1</sup>) cu următorul cuprins „ (1<sup>1</sup>) Acordarea asistenței juridice calificate prevăzute de alin. (1) lit. c) și e) de către o persoană fizică sau juridică care nu are calitatea de avocat se pedepsește, dacă legea nu prevede altfel.” din punctul 5 Articolul I, Articolul II și III din Legea nr. 102 din 28 mai 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Cu respect,

Deputații în Parlament:

I. Munteanu / I. Mușuc /  
M. E. Tkacuk / M. Tkacuk /  
Bucur / B. Bucur / V. Miron /  
Petreco / Petreco / N. Vășotina /  
Postoi / Le. Postoi / V. Jovan /  
I. Șupac / A. Ilic /  
I. Dodon / V. Calin /  
M. O. A. /  
I. Chiriac /  
K. Chiriac /